

仏像と仏

Budha statuo kaj Budho

山口真一 / Yamaguti Sin'iti

先日、テレビのニュース番組で、韓国人による仏像窃盗事件がとりあげられた時のことです。事件を伝えるビデオで、仏像を奪われた寺の住職は「身がはがされる気持ち。奪われたことには腹立たしさがある」と言っていました。これに対して、メインキャスターは次のようなコメントをしました。

「それは腹が立つ訳ですけれども、別の面から考えますと、仏教ってのは、そもそも生きる上で物質世界にとらわれている、その執着をダメだよっていう教えでもあるんですけどね」

これに対し、視聴者からはキャスターへの批判が殺到したそうです。たしかに、窃盗を擁護しているにとられかねない発言だけに慎重さに欠けるようにも思えるのですが、私はこのキャスターに大切なことを教えられたような気がします。

インドの仏教では、もともと仏像を作る習慣はありませんでした。仏像の制作が始まったのは紀元後2世紀、ガンダーラ地方においてであった、とされています。これはギリシャ文化の影響によるものです（ただし、やや遅れてマトウラーでも仏像制作が始まりま

Lastatempe iu televida programo raportis pri la afero, ke koreoj ŝtelis budhajn statuojn. En la video la ĉefo de la templo, al kiu la statuoj apartenis, rakontis: "Kvazaŭ mia propra korpo estus rabita; pro tio mi ne povas ne senti koleron." Al tio ĉi la moderigisto de la programo jene komentis: "Efektive tio estas kolerinda afero. Sed se konsideri alimaniere, budhismo instruas, ke ni havas tenacon al materia mondo kaj ni devas forlasi ĝuste tian tenacon."

Tuj poste de spektantoj venis multe da kritikaj opinioj kontraŭ li. Fakte al lia eldiro mankas malriskemo, ĉar ĝi povus esti komprenata kiel apogo por la ŝtelo. Sed la modergisto instruis al mi - mi tiel sentis - gravan aferon iusence.

En la komenco hinda budhismo ne havis la kutimon fari budhan statuon. Nur en la 2-a jarcento oni komencis fari budhan statuon en la regiono de Gandhara, sub la influo de greka kulturo. (Iom poste ankaŭ en Mathura komenciĝis produktado de budha statuo, sed ĉi tie ne estis influo de

すが、これは外来文化の影響ではないようです)。それ以前は何を拝んでいたかという、八正道の象徴としての法輪だったり、釈尊の覚りの象徴としての菩提樹だったりしたのです。これらはあくまでも象徴であって、それ自体に何らかのパワーが内在しているわけではありません。ただ、礼拝合掌するにあたって、私たちはどうしても何らかの目に見えるかたちを求めたがるのでしょう。仏像はこのような要求から産まれたように思われます。もし仏像や仏画そのものに何らかのパワーがあると信じて、その物自体を拝むとすると、それは偶像崇拜になります。

しかしながら、どうしても偶像崇拜に傾いていく流れも一部にはあったのではないのでしょうか。そして同時に、仏像や仏画を美術品として鑑賞の対象にする傾向も生まれました。たしかに、仏像・仏画・寺院建築などによって仏教文化が醸し出され、それによって精神生活が豊かになった面もあります。ただ、そこに礼拝の精神が失われますと、美醜や技術の巧拙や表現方法などの外形ばかりがクローズアップされ、そこに「執着心」が生じてしまいます。このキャスターが指摘したかったことは、まさにこのことだったのではないのでしょうか。その執着心が更に高じて、仏像を金銭的な価値に換算するようになる、その挙げ句が窃盗になるのでしょう。

fremda kulturo.) Kion do oni adoris antaŭ farado de budha statuo? Jen darman ĉakron kiel simbolon de la okera vojo, aŭ bodiarbon (pipalon) kiel simbolon de la vervekiĝo de Ŝakjamunio, aŭ aliajn. Ili ne estas alia ol simboloj, tial ili mem ne enhavas ian forton. Ni tamen inklinas postuli ian formon videblan, okaze de kapklino kaj kunpolmigo. Budha statuo eble ekestis pro tia postulo, mi pensas. Sed se ni kredas, ke budha statuo aŭ budha ikono mem entenas ian forton, kaj se ni adoras la materion mem, tio estas idolkulto.

Laŭ mia supozo tamen ne mankis tendenco al idolkulto parte en la historio de budhismo. Samtempe naskiĝis inklino, ke budhaj statuoj kaj ikonoj kiel artaĵoj fariĝis la objektoj de aprezado. Estas la fakto, ke budhaj statuoj kaj ikonoj, arkitekturo de temploj, kaj aliaj kreis budhisman kulturon kaj per tio riĉiĝis nian spiritan vivon. Sed se mankas al tio la spirito de adoro, oni nur fokusas eksteran formon - belecon, teknikan lertecon, manieron de esprimo k.t.p.; tie naskiĝas tenaco. La moderigisto intencis menciigi ĝuste pri tio ĉi, mi kredas. Se la tenaco pli kaj pli grandiĝas, budha statuo estas kalkulata per mona valoro kaj finfine okazas ŝtelo, ĉu ne?

仏像が美術品として美しいのは、仏師がそこに魂を込めているからでしょう。本当に仏像を見るときは、その仏師の心分かち合うことではないでしょうか。お寺に参拝するのも同じことで、建築物として壮麗だから、あるいは歴史的に貴重だから、という理由で参拝するのは何かまちがっている気がします。そのお寺に集う人々と思い（信心）を共有していくことが大切なことだと思います。

本来は、仏像を拝むというのもおかしいといえおかしいのです。次のような逸話があります。本願寺中興の祖・蓮如上人と大徳寺の一休禅師とは親しい間柄でした。ある時、一休禅師が蓮如上人を訪ねて来た時、不在でしたので、その居室にあった阿弥陀如来像を枕にして一眠りしたのです。蓮如上人が帰り、この有様を見て、こう咎めました。「わしの大事な商売道具に何をする！」それで二人で大笑いした、というのです。事実かどうかは分かりませんが、作り話だとしても、いかにもありそうではありませんか。二人の自由闊達な精神がよく表現されています。まさしく、仏像への執着心を放下（ほうげ）したお二人だったと思わされます。

Budha statuo estas bela, ĉar skulptisto de la budha statuo kun sia tuta spirito faris ĝin. Vere aprezi budhan statuon signifas komunigi la koron de la skulptisto, ĉu ne? Ankaŭ pri vizito de templo la samo estas direbla. Viziti, ĉar la templo estas grandioza kiel konstruaĵo, aŭ ĉar ĝi estas historie valora, estas iel deflankite, mi sentas. La grava afero estas komunigi koron aŭ kredon kun tieaj ĉeestantoj.

Se diri principe, adori budhan statuon estas ankaŭ deflankite. Jena anekdoto estas: Rennyō, restaŭrinto de *Honganĵi*, kaj Ikkyū de *Daitokuĵi* estis amikoj. Iam Ikkyū vizitis Rennyō, la lasta estis for. Tial li dormetis tie uzante la statueton de Amitabho kiel kapkusenon. Rennyō revenis kaj vidis la scenon. Kaj li riproĉe diris, "Kion vi faras kun mia kara instrumento por mia vivteno!" Kaj ambaŭ ridegis. Jen tiel. Mi ne scias, ĉu la anekdoto estas fakto aŭ ne. Eĉ se ĝi estas fikcio, tre povas esti tiel, ĉu ne? La anekdoto bone esprimas liber- kaj grandanima spirito de ambaŭ. Mi imagas, ke ili ja estis forĵetintaj tenacon al budha statuo.